

Lausunto: Ikäystävällinen Naantali -ohjelma vuosille 2021 – 2024

93/00.01.05/2020

Tekninen lautakunta 16.12.2020 § 99

Tekninen johtaja Reima Ojala 9.12.2020:

Naantalin sosiaali- ja terveyslautakunta on hyväksynyt omalta osaltaan Ikäystävällinen Naantali -ohjelman vuosille 2021-2024 ja päättänyt lähettää sen edelleen kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle. Lisäksi lautakunta päätti pyytää, että hallintopalvelut, sivistyspalvelut, tekniset palvelut ja vanhusneuvosto antavat omat lausuntonsa kaupunginhallituksen käyttöön.

OHEISMATERIAALI: Lausuntopyyntö (sosiaali- ja terveyslautakunta 12.11.2020 §62) sekä Ikäystävällinen Naantali -ohjelma vuosille 2021–2024 (Luonnos)

Ohjelmassa määritellään linjaukset ja toimenpiteet, joilla naantalilaisten ikäihmisten hyvinvointia tuetaan ja vahvistetaan. Suunnitelman sisältöjä tarkasteltiin kuudessa asiantuntijatyöryhmässä; hyvinvointia edistävät palvelut, kotiin annettavat palvelut, ympärivuorokautinen hoiva, henkilöstön hyvinvointi, ikääntyneiden naantalilaisten osallisuus sekä palveluiden hankinnan ja valvonnan työryhmä. Ohjausryhmänä on toiminut sosiaali- ja terveyspalvelujen johtoryhmä. Naantalin vanhusneuvostosta on ollut edustajia mukana työryhmissä. Ohjelma painottaa ennaltaehkäiseviä ja hyvinvointia edistäviä palveluja ja ikäihmisten osallisuutta. Palveluiden suunnittelussa painotetaan kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä, sekä ikäihmisten mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämäänsä ja palveluihinsa. Palveluiden suunnittelu kulminoituu laaja-alaiseen ja kattavasti tehtyyn palvelutarpeiden kartoitukseen ja arviointiin. Palvelutarpeiden kasvaessa on huolehdittava kotihoidon oikeasta kohdentumisesta ja riittävydestä ja kun kotihoito ei enää riitä, tehostetun palveluasumisen palveluiden riittävydestä. Kevyempiä asumispalveluja, senioriasumista ja palveluasumista, sekä asumisympäristöjä kehitetään ennakkoluulottomasti. Omaishoitoa tuetaan sekä inhimillisistä, että kuntataloudellisista syistä. Ikäystävällisessä kaupungissa asukkaalla on hyvät mahdollisuudet huolehtia omasta terveydestään ja toimintakyvystään, mikä tarkoittaa muun muassa esteettöntä toimintaympäristöä, jossa palvelut ja harrastusmahdollisuudet ovat helposti saavutettavia. Toimintakyvyn vajeet ja heikkenemisen riskitekijät havaitaan hyvissä ajoin ja riskeihin puututaan palvelujen painottuessa ennaltaehkäisevään toimintaan. Ikäystävällisessä kaupungissa ikäihminen tulee kuulluksi itseään koskeissa asioissa. Ikääntymisen aiheuttamasta palvelutarpeen kasvusta johtuva yhteiskunnallinen haaste on niin suuri, että siitä selviytyminen edellyttää laaja-alaista yhteistyötä, vastuunkantoa ja yhteistä tahtotilaa kotona selviytymisen tukemiseen niin julkisessa kuin yksityisessäkin palvelutuotannossa, kolmannen sektorin toimijoita unohtamatta.

Vanhempien ikäluokkien määrän kasvaessa myös palvelujen ja hoidon tar-

ve lisääntyvät voimakkaasti, jonka johdosta ikäihmisten palvelurakennetta tulee tarkastella kriittisesti ja uudistaa vastaamaan palvelutarpeen kasvua. Palvelurakenteen ja -tuotannon uudistamisen tavoitteena on saada ras-
kaimpien palveluiden tarvetta suhteellisesti pienemmäksi. Palvelutuotannon painottumisella ennakoivaan toimintaan parannamme ennen kaikkea ikäihmisten elämänlaatua ja hyvinvointia, mutta hillitsemme myös palvelutuotannon kustannuksia. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen myötä aloittavat uudet sote-hyvinvointialueet toimintansa 2023. Tämä uudistus tuo mukanaan muutoksia palvelujen järjestämis- ja tuottamistapoihin.

Naantalien kaupunkistrategia antaa suuntaviivat Ikäystävällinen Naantali -ohjelmalle. Keskeiset Ikäystävällinen Naantali -ohjelmaa ohjaavat suositukset ovat STM:n julkaisema Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017-2019 ja 2020-2023. Vanhuspalvelulain 1.10.2020 voimaan tulleissa muutoksissa vähimmäishenkilöstömitoituksesta iäkkäiden henkilöiden tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa säädetään jatkossa laissa. Vanhuspalvelulakiin on lisätty myös säännökset henkilön toimintakyvyn ja palvelutarpeen arvioinnissa käytettävästä RAI-arviointivälineistöstä. Kuntien on aloitettava RAI-järjestelmän käyttö viimeistään 1.4.2023. Naantalissa RAI-arviointivälineistö on otettu käyttöön kotihoidossa. Tehostetussa palveluasumisessa (RAI-LTC) käyttöönotto on suunniteltu vuodelle 2021.

Naantali on tiheästi asuttu kaupunki, jossa ikäihmisten osuus suurimmaksi osaksi keskittyy kantakaupungin ydinkeskustaan, ja saaristoalueilla Rymättylään. Yleisenä ominaispiirteenä ikääntymiselle on yksin asumisen yleistyminen. Ikäihmisten määrä on Naantalissa suuri ja demograafinen huoltosuhde on korkeampi suhteessa Varsinais-Suomeen ja koko maahan. Palvelurakennetta on kehitetty pitkäjänteisesti; laitoshoidon on vähennetty muuttamalla vanhainkoti tehostetun palveluasumisen yksiköksi, sekä vähentämällä terveyskeskusosaston paikkalukua neljällä ja käynnistämällä kotisairaala toiminta. Tehostettua palveluasumista on lisätty. Omaishoidon tukeen on panostettu ja kotihoitoa monipuolistettu mm. aloittamalla kotikuntoutus toiminta. Ikäihmisten kuntoutusta on kehitetty tavoitteellisesti hoito- ja vanhuspalveluissa. Naantalissa on tällä hetkellä hyvä palvelurakenne. Ikääntyvän väestön suhteellinen osuus kasvaa kuitenkin merkittävästi vuosien 2025–2030 välissä. Tähän tulee vastata palvelurakennetta edelleen kehittämällä ja ennakoinnilla.

Palvelurakenteen tavoitteiksi ohjelmavuosille asetetaan nykytilan palvelurakennetta kevyempi, kohtuullista palvelujen peittävyttä tarkoittava rakenne, jossa tavoitteena on:

- tehostetun palveluasumisen peittävyys yli 75-vuotiaista laskettuna 6,5 %
- palveluasumisen peittävyys 4,0%
- kotihoidon peittävyys 10–12 %.

Palvelutarpeen kasvusta vuoteen 2025 aiheutuvien 45-55 tehostetun palveluasumisen ja 25-30 palveluasumisen lisäystarpeen tyydyttämiseksi selvitetään eri vaihtoehtoja. Rakennuttamisen ja palvelujen järjestämisen vaihtoehtoja tehdään ehdotukset 30.6.2021 mennessä. Tehostetun palveluasumisen lisäämisen ohessa tulee varhaisen tuen palvelumuotoja edelleen kehittää, tarkastella kriittisesti palveluiden myöntämisperusteita, kehittää ja monipuolistaa kotihoitoa ja ikäihmisten kuntoutusta, ottaa käyt-

töön teknologisia ratkaisuja palveluprosessien tueksi ja suunnitella erilaisia esteettömiä asumispalveluja ikäihmisille.

Ohjelman arvoiksi on kirjattu luottamus, vastuullisuus, rohkeus, turvallisuus ja aurinkoisuus. Ohjelman visioksi on valittu: Toimintakykyisenä kotona – vireää elämää ikäystävällisessä Naantalissa!

Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

I Hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen

1. Naantalilaiset ikäihmiset säilyttävät terveytensä ja hyvinvointinsa
2. Havaitaan ikäihmisten toimintakykyä alentavia tekijöitä, sekä diagnosoidaan sairauksia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa
3. Yksinäisyyden ehkäisy ja yhteisöllisyyden lisääminen
4. Hyvinvointia edistävien palveluiden yhdenvertainen saatavuus asuinpaikasta riippumatta
5. Ikäihmisten kuntoutus nähdään keskeisenä asiana hoito- ja vanhuspalvelujen palvelutuotannossa

II Ikäihmisten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen

1. Ikäihmiset osallistuvat palveluiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin
2. Ikäihmisten palvelut suunnitellaan osallisuutta edistävästi
3. Yhteistyötä kaupungin hallinnonalojen, yksityisen- ja kolmannen sektorin välillä tiivistetään ikäihmisten palveluissa

III Avopalveluiden kehittäminen

1. Tuetaan ikäihmisten kotona asumista mahdollisemman pitkään
2. Teknologian hyödyntäminen palvelutuotannossa
3. Turvataan ilta- ja yöaikainen hoito
4. Gerontologisen sosiaalityön vahvistaminen

IV Asumispalveluiden ja elinympäristön kehittäminen

1. Ikäihmisillä on mahdollisuus asua kotona
2. Asuinympäristöt ovat esteettömiä, turvallisia ja kauniita ja ne houkuttelevat liikkumaan
3. Palveluasumisen riittävyys ja laatu turvataan
4. Tehostetun palveluasumisen riittävyys ja laatu turvataan
5. Terveyskeskusosasto ja kotisairaala

Ohjelma on osa kaupungin strategista suunnittelua. Ohjelman toimeenpano kytketään kaupungin talousarviovalmisteluun. Kukin tulosalue vastaa tavoitteiden toteutumisesta palvelutuotannossaan. Ohjelman hyväksyy kaupunginvaltuusto ja se tarkistetaan valtuustokausittain. Vanhusneuvostolle tiedotetaan ohjelman toteutumisesta.

Hoito- ja vanhuspalvelujen johtaja Taina Lahtiola esittelee ohjelmaluonnosta kokouksessa.

TEKNINEN JOHTAJA:

Tekninen lautakunta päättää antaa lausuntonaan Ikäystävällinen Naantali -ohjelmasta Naantalin sosiaali- ja terveyslautakunnalle:

Tekniset palvelut pitää ohjelmaa hyvin ja huolellisesti laadittuna. Siinä kohdistetaan toimenpiteitä hyvin perustellen asioi-

hin, joilla on suuri merkitys ja vaikuttavuus ikäihmisten elämiin, asumiseen ja palveluihin Naantalissa. Tekniset palvelut osallistuu ohjelman toteuttamiseen teknisten palveluiden toimialaa koskevissa asioissa, kuten maankäytön suunnittelu, kaavoitus, yhdyskuntasuunnittelu ja -rakentaminen, rakennuttaminen, palveluasumisen toteuttaminen, kunnossapitotyöt sekä esteettömyyden parantaminen.

TEKNISEN JOHTAJAN MUUTETTU PÄÄTÖSESITYS:

Tekninen lautakunta päättää antaa lausuntonaan Ikäystävällinen Naantali -ohjelmasta Naantalın sosiaali- ja terveyslautakunnalle:

Tekniset palvelut pitää ohjelmaa hyvin ja huolellisesti laadittuna. Siinä kohdistetaan toimenpiteitä hyvin perustellen asioihin, joilla on suuri merkitys ja vaikuttavuus ikäihmisten elämiin, asumiseen ja palveluihin Naantalissa. Tekniset palvelut osallistuu ohjelman toteuttamiseen teknisten palveluiden toimialaa koskevissa asioissa, kuten maankäytön suunnittelu, kaavoitus, yhdyskuntasuunnittelu ja -rakentaminen, rakennuttaminen, palveluasumisen toteuttaminen, ateria- ja siivouspalvelut, kunnossapitotyöt sekä esteettömyyden parantaminen sekä joukkoliikennepalvelut.

KOKOUSKÄSITTELY:

Heikki Lindgren ehdotti ja Kaisa Vallavuoren kannattamana, että teknisen johtajan päätösehdotuksesta poistetaan ensimmäinen lause ja päätösehdotuksen loppuun lisätään: ”Suunnittelussa otetaan huomioon, että koko Naantali pysyy avoimena palveluasuntojen osalta.”

Tämän jälkeen hyväksytyn äänestysesityksen mukaisesti suoritettuna äänestyksessä teknisen johtajan päätösesityksen puolesta äänestivät Martti Jaanto, Mikko Laaksonen, Mika Ratilainen, Kaisa Suovanen ja Anne Tirkkonen. Lindgrenin ehdotuksen puolesta äänestivät Eliisa Ansamaa, Heikki Lindgren, Janne Muikkula, Kari Salo ja Kaisa Vallavuori. Elina Mälkiä äänesti tyhjää.

Puheenjohtaja totesi äänestyksen perusteella teknisen lautakunnan päättäneen hyväksyä teknisen johtajan ehdotuksen äänin 5-5, puheenjohtajan äänen ratkaistessa.

TEKNINEN LAUTAKUNTA:

Teknisen johtajan muutettu päätösehdotus hyväksyttiin.